

Heidegger ja antiikin kreikkalainen polis

Tarmo Kunnas, emeritusprofessori, Jyväskylän yliopisto, kirjailija

Martin Heidegger kuuluu suuriin saksalaisiin ajattelijoihin, joille antiikin Kreikka vielä enemmän kuin antiikin Rooma ovat olleet esikuvallisia. Heidegger katsoo, että Rooman, kristinuskon ja myöhemmän eurooppalaisuuden kehitys on monessa suhteessa luopumista antiikin Kreikan hyvistä perinteistä ja että todellinen kulttuurikuilu erotti jo roomalaiset kreikkalaisista.

Tämä tulee näkyviin myös Heideggerin käsityksessä kreikkalaisen kaupunkivaltion olemuksesta. Kreikkalaiset ymmärsivät politiikan käsitteen aivan toisin kuin roomalaiset ja varsinkin myöhemmät eurooppalaiset. Poliittika ei ollut vain yleisten asioiden hoitoa, sotaa, politikointia

tai talouselämän järjestelyä vaan kreikkalaisen kaupunkivaltion olemukseen kuului sellaisena kuin roomalaiset sen ymmärsivät sotavoimien, laivaston, kansankokouksen ja vanhempain neuvoston ohella paljon muuta: ajattelijat, runoilijat, jumalat, temppelit, kansanjuhlat, tragedia. Myös moraalia määräsi polis. Heideggerin politiikka näkemys on peräisin paljon enemmän kreikkalaisesta tragediasta kuin Platonin Valtio-teoksesta, vaikka senkin vaikutus saattaa tuntua hänen ajattelussaan.

Tämä näkemys kreikkalaisten "politiikan" olemuksesta selittää traagisella tavalla Heideggerin omaa poliittista erehdystä. Hän etsi oman aikansa poliittisesta todellisuudesta jotain, mikä olisi ylittänyt liberalistisen "poliittisen" politiikan käsitteen ja joka olisi vaatinut yhteiskunnalta kokonaisvaltaisempaa näkemystä elämästä, pyhydestä ja kulttuurista.